

European Later Life Active Network [ELLAN]; međunarodni projekt za izradu europskog okvira temeljnih kompetencija za rad s osobama starije životne dobi

European Later Life Active Network [ELLAN]; the international project with the purpose to form a common European framework for gaining the basic competences required for working with the elderly population

Sonja Vrban

Pučko otvoreno učilište Zagreb, Ulica grada Vukovara 68, P.P. 573, HR-10001 Zagreb

Sažetak

Demografsko starenje stanovništva i razvoj medicinske znanosti uzrokovali su nove društvene i ekonomske trendove koji su zdravstveni sustav profilirali kao najbrže rastući sustav u Europi, a medicinska zanimanja kao najtraženiju struku na tržištu rada. Takvi društveni, ekonomski i profesionalni uvjeti na području cijele Europske unije povezali su zemlje članice i njihove institucije visokog obrazovanja u pokretanje European Later Life Active Network [Ellan], međunarodnog projekta za izradu zajedničkog europskog okvira temeljnih kompetencija za rad s osobama starije životne dobi. Konceptija cjeloživotnog učenja ključna je za podizanje kvalitete stručnog osposobljavanja i profesionalnog usavršavanja svih ljudskih resursa u zdravstvenom sustavu uključenih u rad s osobama starije životne dobi.

Ključne riječi: cjeloživotno učenje • cjeloživotno obrazovanje • zdravstveni sektor • međunarodna suradnja institucija za visoko obrazovanje • projekt Ellan

Kratki naslov: projekt Ellan

Abstract

The demographic ageing of the population and the development of medical science have caused in some new social and economic trends, which have profiled the health sector Europe's fastest growing sector and the professions related to the medicine to the most desirable occupations in the labor market. These social, economic and professional conditions, present in the European Union area, have connected the member countries and their higher education institutions, which has resulted in forming project ELLAN, the international project with the purpose to form a common European framework for gaining the basic competences required in working with the elderly population. The concept of lifelong learning is crucial for improving the quality of vocational training and professional development of all human resources in the health sector related to work with the elderly population.

Key words: lifelong learning • lifelong education • international cooperation of institutions for higher education • project Ellan

Running head: Ellan project

Received February 25th 2015;

Accepted April 15th 2015;

Autor za korespondenciju/Corresponding author: Mr. sc. Sonja Vrban, Pučko otvoreno učilište Zagreb, Ulica grada Vukovara 68, P.P. 573, HR-10001 Zagreb, Public Open University Zagreb, Vukovarska 68, P.O.B. 573, HR – 10001 Zagreb • Tel: +3851 6003 051 • GSM 098 977 73 85 • E-mail: sonja.vrban@gmail.com

Uvod / Introduction

Jedan je od osnovnih ciljeva medicinske znanosti uporaba metoda za produljenje životnog vijeka. Metode liječenja i prevencije od bolesti razvijale su se tijekom vremena i napredovale zajedno s napretkom čovječanstva radi očuvanja ljudskog života, podizanja stupnja kvalitete života i usavršavanja metoda medicinske znanosti. Opisanim ciljevima i težnjama svjedočimo i danas, kad živimo u doba znanja, znanosti i informacija koje čine medicinsku znanost razvijenijom, a medicinsku struku znatno mobilnijom. Danas postoje znanstveni dokazi da je razvoj medicinske znanosti jedan od čimbenika koji je doveo do produljenja životnog vijeka. Demografske statistike pokazuju da živimo sve dulje, a zdravstvene usluge koje dobivamo napretkom medicinske znanosti postaju sve kvalitetnije. Nadalje, statistički podaci znanstvenih istraživanja verificiraju da je demografski trend povećanja životne dobi stanovništva osobito uočljiv u razvijenim zemljama Zapadne Europe, koje

svojim stanovnicima pružaju kvalitetnije životne uvjete u smislu zdravstvene, mirovinske i socijalne skrbi.

Republika Hrvatska [RH] po dobnoj strukturi svog stanovništva pripada visoko razvijenim zemaljama. Prema recentnim podacima (za 2011.), RH se nalazi u skupini od deset europskih zemalja s najvećim udjelom starije životne dobi u općoj populaciji (65 i više godina života). Povećana starosna dob stanovništva u izravnoj je svezi s većom potražnjom usluga u zdravstvenom sustavu. Osobe starije životne dobi trebaju podršku i pomoć zdravstvenih djelatnika na području medicinske skrbi i kućne njege, što je, uz napredak medicinske znanosti, učinilo zdravstveni sustav najbržim rastućim sustavom u Europi, a medicinska zanimanja najtraženijima i najprofitabilnijima na tržištu rada. Takvi društveni, demografski i ekonomski trendovi na području Europske unije naveli su zemlje članice na partnersko povezivanje u kreiranju, provedbi i razvoju

zajedničkog strateškog plana u organizaciji što kvalitetnije skrbi za osobe starije životne dobi. Rezultat je tog povezivanja projekt European Later Life Network [ELLAN]. To je međunarodni projekt koji je u listopadu 2013. godine pokrenula Europska zajednica kao dio svog programa za cjeloživotno učenje (engl. Lifelong Learning Programme). Glavni je cilj projekta izrada europskog okvira temeljnih kompetencija za rad s osobama starije životne dobi, a željeni su ishodi usavršavanje visokog obrazovanja na području skrbi za osobe treće životne dobi i cjeloživotno učenje svih ljudskih resursa u zdravstvenom sustavu. U praksi, to podrazumijeva stručno osposobljavanje i profesionalno usavršavanje svih sadašnjih i budućih zdravstvenih djelatnika na najvišoj edukacijskoj razini, koja prati napredak medicinske znanosti, te profiliranje novih društvenih i profesionalnih trendova u medicinskoj struci.

Koncepcija cjeloživotnog učenja/Lifelong Learning conception

Nositelji su projekta ELLAN 28 institucija visokog obrazovanja iz 26 zemalja Europske unije. Glavni je koordinator projekta finsko sveučilište Savonia, Europska zajednica i njezin program cjeloživotnog učenja. RH postala je punopravna sudionica Programa za cjeloživotno učenje dana 1. siječnja 2011. godine, a danas je partner u projektu ELLAN s odgovornim zadatkom kontrole kvalitete na europskoj razini.

Cilj je programa za cjeloživotno učenje stvoriti napredno društvo znanja, uz poštovanje čimbenika održivog ekonomskog razvoja, nalaziti više kvalitetnijih poslova za građane Europske unije, te povećati stupanj društvene kohezije u Europskoj uniji. Takvi društveni, ekonomski i profesionalni ciljevi obuhvaćeni su projektom ELLAN, a kvalitetna je edukacija ljudskih resursa ključna za njihovo postizanje i daljnje usavršavanje struke prema znanstvenim čimbenicima koji su u svezi s provođenjem cjeloživotnog učenja. U koncepciji cjeloživotnog učenja i obrazovanja zdravstvenih djelatnika, glavni su ciljevi projekta:

- Razvoj europskog okvira temeljnih kompetencija za rad s osobama starije životne dobi;
- Usavršavanje/podizanje razine kvalitete visokog obrazovanja na području zdravstvene skrbi;
- Jačanje mobilnosti zdravstvenih djelatnika;
- Podizanje stručnog standarda na području profesionalne skrbi

Medicinska znanost svakodnevno verificira nove znanstvene spoznaje, a rezultati istih stalno usavršavaju struku te postavljaju nove profesionalne i osobne izazove za zdravstvene djelatnike. Upravo stoga potrebno je da se zdravstveni djelatnici, i to na svim vertikalnim stupnjevima u zdravstvenom sustavu, trajno stručno usavršavaju radi stjecanja neophodno potrebnih znanja o standardima u profesionalnim, društvenim i ekonomskim trendovima. Nadalje, demografsko je povećanje broja stanovnika starije životne dobi pozicioniralo politiku međugeneracijske solidarnosti kao jednu od temeljnih društvenih potreba i vrijednosti europske zajednice. U takvim društvenim uvjetima pokretanje projekta ELLAN i izrada europskog okvira temeljnih kompetencija za rad s osobama starije životne dobi profi-

liralo se kao društvena, ekonomska i profesionalna potreba svih institucija i pojedinaca uključenih u rad s osobama starije životne dobi.

Projekt European Later Life Active Network [ELLAN]

Provedba projekta predviđa stručnu suradnju europskih institucija visokog obrazovanja. Zajedničko postavljanje visokog standarda za edukaciju stručnih kadrova za zdravstvene djelatnike i ostala zanimanja koja su u izravnoj svezi s provođenjem svakodnevnih metoda zdravstvene njege i/ili skrbi za osobe starije životne dobi, treba rezultirati povećanjem obima mobilnosti navedenih strukovnosti, većim brojem kvalitetnijih poslova u medicinskoj struci i povećanjem kvalitete zdravstvenog sustava svake partnerske zemlje.

Projekt je pokrenut u listopadu 2013. godine s predviđenim trajanjem do rujna 2016. godine. Metodologija trogodišnjeg studijskog i empirijskog istraživanja obuhvaća sljedeće tematske cjeline:

- Pregled literature i studijskih istraživanja o kompetencijama potrebnima za rad s osobama starije životne dobi, s posebnim fokusom na aktualnu društvenu i demografsku situaciju u Europi, napredak medicinske znanosti i razvoj medicinskih zanimanja, potreba i usluga;
- Istraživanje, utvrđivanje i analiza stajališta osoba starije životne dobi o stručnosti i potrebnim osobinama zdravstvenih djelatnika;
- Istraživanje, utvrđivanje i analiza stajališta djelatnika zdravstvenog sustava o kompetencijama potrebnima za rad s osobama starije životne dobi;
- Istraživanje, utvrđivanje i analiza čimbenika koji utječu na motivaciju studenata koji se obrazuju u medicinskim zanimanjima

Analiziramo li plan i način tako postavljenog istraživanja, uočiti ćemo da ono ne kreće od određenih teza, nego ih namjerava postaviti i razvijati sukladno željama i potrebama svih sudionika edukacijskog procesa i profesionalnog rada. Što nam dosadašnja istraživanja dokazuju o potrebama osoba starije životne dobi? Što oni žele i očekuju od zdravstvenog sustava i zdravstvenih djelatnika? Što zdravstveni djelatnici misle o profesionalnim i osobnim izazovima s kojima se susreću u radu? Što motivira studente, učenike i ostale buduće stručnjake iz područja medicinske i sestrinske skrbi? Koje poželjne profesionalne i karakterne osobine zdravstveni djelatnici trebaju posjedovati i razvijati?

Skupljeni odgovori, podaci i rezultati istraživanja rezultat će izradom zajedničkog temeljnog stručnog standarda koji će se usvojiti u svim zemljama – partnerima te služiti kao smjernica za daljnje usavršavanje edukacijskih, zdravstvenih i društvenih programa na području Europske unije.

Umirovljenici i zdravstveni djelatnici kao stručni partneri/ Retirees and health workers as professional consultants

Ideja i provedba projekta ELLAN te realizacija njegovih ciljeva ne predviđaju samo institucionalnu suradnju europ-

skih zemalja i njihovih obrazovnih ustanova, već interpersonalnu suradnju između stanovnika, studenata, djelatnika, poslodavaca i umirovljenika povezanih u partnerstvo za bolje radne i životne uvjete svakog od njih. Opisanom metodologijom provedbe projekta osobe starije životne dobi ne nalaze se u pasivnoj ulozi u kojoj čekaju gotovo rješenje, nego postaju ravnopravni partneri u projektnom kreiranju, provedbi i daljnjem usavršavanju. Aktivna uloga osoba starije životne dobi na taj način promiče tzv. novu „viziju starenja“, u kojoj se osobe starije životne dobi više ne percipiraju kao bespomoćna populacija ovisna o tuđoj pomoći, nego kao vrijedni i poželjni partneri u obrazovnom procesu i profesionalnom radu osoba koje se skrbe za njih. Umirovljenici kao stručni partneri u realizaciji projekta tako doprinose edukaciji zdravstvenih djelatnika i povećavaju njihovu konkurentnost na tržištu rada. Nadalje, ELLAN stvara snažan pozitivni utjecaj na profesionalnu i osobnu motivaciju zdravstvenih djelatnika jer oni prestaju biti pasivni učenici koji slijede standarde svoje struke te postaju kreatori i pokretači koji ih sami stvaraju i usavršavaju.

Edukacija kao kružni proces/ Education as a two way process

Ciljevi i provedba projekta ELLAN koncipirani su kao kružni edukacijski, profesionalni i društveni proces. Postavljeni stručni standard usavršit će edukacijski program zdravstvenih djelatnika te pozicionirati kvalitetnu edukaciju kao kružni proces u daljnjem razvoju medicine kao znanstvene discipline, ali i kao praktične strukovnosti. Konkretno, standardi koji će se propisati rezultirat će podizanjem edukacijskih standarda kurikula u obrazovnim institucijama. Opći podaci koji bi trebali biti uvršteni u kurikule obrazovnih institucija za područje zdravstva jesu:

- podizanje razine kvalitete visokog obrazovanja;
- poboljšanje kvalitete nastave i nastavnih materijala i programa;
- usavršavanje stručnih standarda unutar određenih stručnih disciplina;
- suradnja između krovnih institucija visokog obrazovanja na području Europske unije;
- širenje inovativnih pristupa u edukaciji i radu;
- kontinuirani razvoj programa cjeloživotnog učenja i obrazovanja.

Ako se stupanj kvalitete edukacije prihvaća kao kružni proces (opisan u gornjem tekstu), zaključuje se da projekt ELLAN jača poziciju zdravstvenog sustava, uz istodobno zadovoljavanje čimbenika izvrsnosti, i to:

- pojačana mobilnost osoblja;
- visoka motivacija postojećih stručnjaka za daljnjim usavršavanjem;
- visoka motivacija budućih stručnjaka da se educiraju na području skrbi za osobe starije životne dobi;
- podizanje razine kvalitete profesionalne skrbi;
- postavljanje visokog standarda za edukaciju stručnih kadrova u medicinskim zanimanjima;

- preciznija i kvalitetnija mogućnost procjene profesionalnih sposobnosti stručnih kadrova u zdravstvenom sustavu.
- Istodobno, zdravstveni djelatnici kroz projekt ELLAN ostvaruju profesionalni i osobni uspjeh, i to:
- veću mogućnost zapošljavanja i konkurentnost na tržištu rada;
- stručno osposobljavanje stečeno na programu koji su zajednički kreirali zaposlenici i korisnici medicinske struke i skrbi, a propisale krovne europske institucije visokog obrazovanja;
- kontinuirano usavršavanje praćeno napretkom medicinskih i razvojem društvenih trendova u poslovanju;
- visoka motiviranost za partnerstvo u projektu koji usavršava standarde njihove struke, čiju će uslugu i sami koristiti u trećoj životnoj dobi.

Zaključak /Conclusion

Progresivno povećanje starosne životne dobi stanovništva, napredak medicinske znanosti te ekonomski i društveni čimbenici zdravstvenog sustava pokazali su se ključnima u potrebi za usavršavanjem kvalitete kurikula cjeloživotnog učenja i cjeloživotnog obrazovanja zdravstvenih djelatnika i ostalih struka koje su u svezi s davanjem zdravstvenih usluga osobama starije životne dobi.

Profesionalno se odražavajući na sve interesne skupine i društvo u cjelini, koncepcija projekta ELLAN dizajnirana je kao kružni edukacijski proces u kojem profitiraju svi uključeni sudionici. Motivacija za sudjelovanjem u tako postavljenom istraživanju snažno djeluje na sve sudionike koji će ostvariti profesionalne i osobne rezultate: osobe starije životne dobi dobivaju kvalitetniju zdravstvenu njegu, zdravstveni djelatnici kvalitetniji stupanj edukacije, zdravstveni sustav povećanje broja ljudskih resursa uz istodobno povećanje njihove mobilnosti i povećanje stupnja kvalitete usluge, a ekonomski profiliranje konkurentne radne snage u najtraženijim tržišnim zanimanjima. Istodobno na društvenoj, nacionalnoj i europskoj razini jačaju socijalna kohezija, međugeneracijska solidarnost i unaprjeđivanje društva znanosti i znanja kao temeljne vrijednosti europske zajednice.

Literatura / References

- [1] Puljiz V. Starenje stanovništva Europe. Revija za socijalnu politiku. 2013;7 (1) [cited 2015 Feb 12]; available from: http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=47297. Retrieved at 15th February 2015.
- [2] Nejašmić I, Toskić A. Starenje stanovništva Hrvatske – sadašnje stanje i perspektive. Hrvatski geografski glasnik 75/1 (2013)., [cited 2015 Feb 12]; available from: http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=155905. Retrieved at 15th February 2015.
- [3] Živić D. Demografske odrednice i posljedice starenja stanovništva Hrvatske. Revija za socijalnu politiku, Vol.10 No.3 ožujak 2003., [cited 2015 Feb 12]; available from: http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=47624. Retrieved at 15th February 2015.
- [4] Obadić A, Smolić Š. Ekonomske i socijalne posljedice procesa starenja stanovništva, Ekonomska istraživanja Vol.21 No.2 lipanj 2008, [cited 2015 Feb 12]; available from: <http://hrcak.srce.hr/38172>. Retrieved at 15th February 2015.
- [5] European Later Life Active Network official web page, [cited 2015 Feb 12]; available from: <http://ellan.savonia.fi/>. Retrieved at 15th February 2015.